

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SKOLŲ IŠIEŠKOJIMO ĮMONIŲ ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIIIIP-1741(2)**

2019 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. vasario 12 d. sprendimo Nr. SV-S-1081 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 3 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos skolų išieškojimo įmonių įstatymo projektui Nr. XIIIIP-1741(2) (toliau – Įstatymo projektas) ir teikti šias pastabas ir pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo:

1. Dėl skolų išieškojimo įmonių veiklos licencijavimo.

Įstatymo projektu siūloma reguliuoti vieną iš galimų vykdyti ekonominės (komercinės) veiklos rūšių – skolų išieškojimo veiklą. Tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra atskleista, kodėl, įgyvendinant siekį reguliuoti nurodytą veiklos rūšį, siūloma šią veiklą licencijuoti. Svarstant galimybę licencijuoti tam tikrą veiklą, būtina išsamiai įvertinti veiklos keliamą riziką pažeisti svarbius visuomenės interesus ir pasirinktos veiklos reguliavimo priemonės – veiklos licencijavimo – atitiktį Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme ir Lietuvos Respublikos paslaugų įstatyme nustatytiems principams: ar ji neriboja ūkio subjektų teisių ir laisvių daugiau, nei to reikia veiklos licencijavimu siekiamam tikslui pasiekti. Įstatymo projekto lydimuosiuose dokumentuose nustatytas tikslas – užtikrinti sąžiningą skolų išieškojimo įmonių tarpusavio konkurenciją, vartotojų ir verslo subjektų teises – galėtų būti pasiektas mažiau ribojančiomis priemonėmis. Tokią išvadą leidžia daryti ir tai, kad licencijos išdavimo pagrindas ir ūkio subjekto atitiktis Įstatymo projekte nustatytiems reikalavimams grindžiami tik formaliu kitų institucijų išduotų dokumentų ar paties ūkio subjekto pateiktos informacijos vertinimu, o ūkio subjekto patikrinimas prieš jo veiklos pradžią faktiškai nėra atliekamas, todėl pasirinkta teisinio reguliavimo priemonė (licencijavimas) nauju reguliavimu siekiamų tikslų įgyvendinimo neužtikrins. Rizika pažeisti svarbius visuomenės interesus (vartotojų pasitikėjimą tokių įmonių vykdoma veikla ir apsaugoti juos nuo nesąžiningos ar klaidinančios skolų išieškojimo veiklą vykdančių įmonių veiklos) galėtų būti suvaldyta ne tokios veiklos licencijavimu (t. y. patikrinimu veiklos pradžioje), o atliekant vėlesnę ūkio subjekto veiksmų priežiūrą. Atsižvelgdami į tai, manome, kad Įstatymo projekte numatomas teisinis reguliavimas, susijęs su skolų išieškojimo paslaugų teikėjų licencijavimu, yra nebūtinas, neproporcingas, fragmentiškas, jo nuostatos nesuderintos su kitų galiojančių teisės aktų nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktais, todėl siūlytume nuostatų dėl licencijavimo atsisakyti.

2. Dėl įstatymo taikymo srities.

Nors Įstatymo projekte yra apibrėžta skolų išieškojimo įmonės sąvoka, tačiau lieka neaišku, kuriems subjektams būtų taikomas Įstatymo projektu siūlomas reguliavimas. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu nustatomi veiklai keliami reikalavimai, būtina aiškiau apibrėžti skolų išieškojimo veiklos sąvoką, taip pat apibrėžti, kas įstatyme laikoma skolų administravimo veikla ir kita pagalba kreditoriams išieškant skolas, nes iš Įstatymo projekto nuostatų turi būti vienareikšmiškai aišku, kokios veiklos reikalavimus turi atitikti subjektas.

Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kokiems subjektams įstatymas netaikomas. Tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra pagrįsta, kodėl į minėtą išimtį patenkančioms subjektams įstatymas visa apimtimi neturėtų būti taikomas, visų pirma nuostatos, susijusios su skolininko teisių apsauga. Siūlytume Įstatymo projektą tikslinti tuo aspektu, kad jei juridinis asmuo realizuoja savo, kaip kreditoriaus, teises ir pats atlieka išieškojimo ne teismo tvarka

veiksmus ir (ar) administruoja skolą ir jei tokia veikla yra tik papildoma veikla greta vykdomos pagrindinės veiklos, jam nebūtų taikomas įstatymas, išskyrus su vartotojų teisių apsauga susijusias nuostatas. Be to, atsižvelgdami į tai, kad pagal finansų rinką reguliuojančius teisės aktus jos dalyviams keliama daug griežtesni licencijavimo ir veiklos reikalavimai, palyginti su Įstatymo projekte skolų išieškojimo įmonėms siūlomais nustatyti reikalavimais, siūlytume Įstatymo projektą papildyti išimtimi, kad finansų rinkos dalyviams, nurodytiems Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 42 straipsnio 1 dalyje, nebūtų taikomi Įstatymo projekte numatyti skolų išieškojimo įmonių veiklos reikalavimai, o būtų taikomos tik su vartotojų apsauga susijusios nuostatos.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad Įstatymo projektu siekiama sureguliuoti skolų išieškojimo įmonių veiklą, užtikrinti vartotojų ir verslo subjektų teisių apsaugą bei sumažinti dėl skolinių įsipareigojimų nevykdymo atsirandančias neigiamas socialines pasekmes. Įstatymo projekto 2 straipsnio 4 dalyje skolininkas apibrėžiamas kaip fizinis ar juridinis asmuo, kuris pagal sutartį ar teisės aktus turi pradelstą mokėjimo įsipareigojimą kreditoriui. Tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra atskleista (pagrįsta), kodėl skolininkams – juridiniams asmenims Įstatymo projektu siekiama suteikti tokia pat teisinę apsaugą kaip ir skolininkams – fiziniams asmenims (vartotojams ir verslininkams). Skolininkai – juridiniai asmenys, tikėtina, turi daugiau galimybių patys apginti savo teises, išskyrus labai mažas ar mažas įmones, kurios, kaip ir fiziniai asmenys, paprastai neturi didesnės derybinės galios santykiuose su finansinių paslaugų teikėjais (kreditoriais) ir daugelį susitarimų sudaro prisijungimo būdu. Atsižvelgdami į tai, siūlome tikslinti skolininko sąvoką ir apsiriboti fiziniams asmenimis ir tik labai mažomis ir mažomis įmonėmis.

Įstatymo projekto 3 straipsnio 2 dalies 4 punkte numatyta, kad įstatymas netaikomas skolų išieškojimui, kurį vykdo valstybės ar savivaldos institucijos viešosios teisės srityje. Siūlome Įstatymo projekte numatyti, kad valstybės ar savivaldos institucijų vykdomam skolų išieškojimui įstatymas nebūtų taikomas visais atvejais.

Siekdami teisinio aiškumo, siūlome Įstatymo projekte nustatyti baigtinį įstatymo netaikymo atvejų sąrašą, o ne pateikti nuorodą į kitus teisės aktus.

3. Dėl skolų išieškojimo įmonių veiklos reguliavimo.

Praktikoje žinomi keli skolų išieškojimą ne teismo tvarka vykdančių įmonių veiklos modeliai. Kreditoriai skolai iš skolininkų išieškoti ir (ar) administruoti pasitelkia trečiąsias šalis sudarydami sutartis dėl skolų administravimo ir (ar) skolų išieškojimo. Tokiu atveju skolų išieškojimo įmonė santykiuose su skolininkais veikia kreditoriaus vardu (skolininko kreditorius nesikeičia). Kitas galimas veiklos modelis, kai kreditoriai, kuriems skolininkas skolingas, perleidžia reikalavimo teisę į skolą tretiesiems asmenims (skolų išieškojimo įmonėms), t. y. sudaroma atlygintinė reikalavimo teisių perleidimo sutartis. Tokiu atveju skolų išieškojimo įmonė tampa skolininko naujuoju kreditoriumi perimdama visas pirminio kreditoriaus teises ir pareigas. Tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatyme ir Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatyme nustatytas imperatyvus reikalavimas, kad teisės ir pareigos pagal galiojančias kredito sutartis gali būti perleistos tik į viešąjį kredito davėjų sąrašą Lietuvos banko įrašytam asmeniui – kredito davėjui.

Įstatymo projekte reikėtų atitinkamai reguliuoti trečiųjų šalių (skolų išieškojimo įmonių) teisinius santykius tiek su kreditoriais, kurie perleidžia skolą arba skolos administravimui ar išieškojimui pasitelkia trečiąsias šalis (skolų išieškojimo įmones) (apibrėžti, kokia tvarka yra perleidžiamos ar administruojamos skolos arba teikiama kitokia pagalba kreditoriams išieškant skolas), tiek su skolininkais (pavyzdžiui, nurodyti tarpininkavimo išieškant skolas būdus, skolininko teisių gynimo mechanizmus ir pan.) ir numatyti skolos perleidimo mechanizmą ir reikalavimus skolą perleidžiančiam kreditoriui, atsižvelgiant į galimus skolų išieškojimą ne teismo tvarka vykdančių įmonių veiklos modelius.

4. Dėl didesnės vartotojų teisių apsaugos užtikrinimo ir papildomų garantijų nustatymo.

Įstatymo projekto nuostatos dėl skolų išieškojimo įmonių pareigų, skolų išieškojimo veiklos principų ir joms taikomų draudimų nėra tiksliai ir aiškiai apibrėžtos. Pavyzdžiui, Įstatymo projekto 5 straipsnio 4 dalyje nurodytos tokios skolų išieškojimo įmonių pareigos, kaip licencijavimo reikalavimai, neapibrėžia, kokių skolininkų teisių turi būti laikomasi, kokie yra teisingo ir etiško

elgesio su skolininkais reikalavimai, Įstatymo projekte nėra išsamiai išdėstyti Įstatymo projekto 18 straipsnio 1 dalyje nurodyti veiklos etiškumo ir interesų pusiausvyros principai.

Apibendrinant teigtina, kad Įstatymo projekto nuostatos dėl skolininkų teisių apsaugos yra nepakankamos. Siekiant didesnės vartotojų apsaugos ir siekiant apriboti skolų išieškojimo įmonių galimybes piktnaudžiauti savo teisėmis, pavyzdžiui, atliekant nebūtinius (neproporcingus) veiksmus, Įstatymo projekte reikėtų ne tik išsamiau reglamentuoti skolų išieškojimo ne teismo tvarka veiklą, bet ir, remiantis kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse galiojančiu skolas išieškančių ne teismo tvarka įmonių veiklos reguliavimu ir nacionalinių teismų praktika, nustatyti mažiausius skolų išieškojimo ne teisme procedūros reikalavimus, pavyzdžiui, nustatyti skolų išieškojimo ne teisme veiksmų ilgiausią trukmę, išlaidų atlyginimo principus ir (ar) dydžius (kriterijus) ir ribojimus, taip pat numatyti papildomas vartotojų teises užtikrinančias garantijas, kaip antai, vartotojo teisę į teisingą ir išsamią informaciją vykstant skolų išieškojimo ne teismo tvarka procesui apie išieškomą skolą ir išlaidas, kurias prašoma atlyginti, informacijos teikimo tvarką, teisę pareikšti pagrįstus prieštaravimus dėl skolos buvimo, jos sumos ir mokėjimo termino per įstatyme nustatytą terminą, kreditoriaus pareigą išnagrinėti tokį skolininko prašymą, skolininko bendradarbiavimo pareigą, skolininko prieštaravimo pareiškimą laikotarpiu draudimą vykdyti skolų išieškojimo ne teisme veiksmus ir t. t. Taip pat Įstatymo projekte reikėtų įtvirtinti principą, kad skolininkai turi (išlaiko) visas teises ir pareigas, nustatytas sutartyje, iš kurios kilo reikalavimas sumokėti skolą, taip pat ir įstatymuose, reguliuojančiuose vartotojų teisių apsaugą bei atitinkamus vartojimo teisinius santykius, neatsižvelgiant į tai, kad reikalavimo teisės į skolą perleistos trečiajam asmeniui (skolų išieškojimo įmonei) ar skolos administravimui ar išieškojimui pasitelktas trečiasis asmuo (skolų išieškojimo įmonė), o trečiasis asmuo (skolų išieškojimo įmonė) atitinkamai privalo laikytis tiek sutartyje, tiek ir minėtuose teisės aktuose kreditoriui nustatytų reikalavimų.

5. Dėl civilinės atsakomybės draudimo.

Įstatymo projekto 6 straipsnyje numatyta skolų išieškojimo įmonių pareiga apdrausti verslo civilinę atsakomybę, tačiau nėra nurodyta draudimo suma ir pagrindinės draudimo sąlygos. Be to, Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra atskleista, dėl kokių priežasčių ir kokių tikslu nustatomas reikalavimas turėti civilinės atsakomybės draudimą, todėl negalima įvertinti, ar toks reikalavimas yra pagrįstas. Taip pat, atsižvelgiant į Įstatymo projektu siekiamus tikslus, manytina, kad tikslesnis būtų reikalavimas apdrausti ne verslo, o profesinę civilinę atsakomybę.

6. Dėl informacijos apie skolų išieškojimo įmonę teikimo.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 26 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad viešojo administravimo subjektas gali reikalauti tik tų dokumentų ir informacijos, kurių nėra valstybės registruose ar kitose valstybės informacinėse sistemose. Siūlytina Įstatymo projekte atsisakyti nuostatų, susijusių su pertekliiniu informacijos pateikimu (pavyzdžiui, Įstatymo projekto 7 straipsnyje minima informacija apie skolų išieškojimo įmonės vadovą).

7. Dėl netesybų reguliavimo.

Įstatymo projekto 19 straipsnio 4 dalimi siūloma nustatyti, kad netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną ir negali būti skaičiuojamos už ilgesnį kaip 180 dienų laikotarpį, jeigu skolininkas pavėluotų įvykdyti įsipareigojimus.

Netesybas reguliuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.71 straipsnio 1 dalimi, netesybos gali būti nustatytos įstatymų, sutarties ir teismo. Atsižvelgiant į tai, kad kreditoriaus ir skolininko sutartyje bei specialiuose įstatymuose, reguliuojančiuose didžiausią netesybų dydį ir mokėjimo pagrindus, gali būti nustatomas kitoks netesybų dydis, lieka neaiškus sutarčių ir kitų įstatymų santykis su Įstatymo projekto 19 straipsnio 4 dalies nuostatomis, ribojančiomis netesybų dydį iki 0,05 proc. Pažymėtina, kad, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo 16 straipsnio 6 dalyje (2019 m. gegužės 1 d. įsigaliosianti redakcija) numatytas diferencijuotas netesybų reguliavimas kredito gavėjui nevykdant finansinių įsipareigojimų pagal kredito sutartį, t. y. iki sutarties nutraukimo taikomos ne didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną, o nutraukus kredito sutartį arba pareikalavus grąžinti visą kreditą

nepasibaigus kredito sutarties galiojimo laikotarpiui nenutraukiant kredito sutarties – ne didesnės kaip 0,015 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Taigi Įstatymo projekto 19 straipsnio 4 dalyje siūlomu reguliavimu, tikėtina, būtų pabloginama vartotojų, sudariusių su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito sutartis, teisinė padėtis, jeigu skolai, kylančiai iš tokios sutarties, administruoti ar išieškoti būtų pasitelkiamas trečiasis asmuo (skolų išieškojimo įmonė) arba skola būtų parduodama trečiajam asmeniui (skolų išieškojimo įmonei).

Papildomai pastebėtina, kad iš Įstatymo projekto 19 straipsnio 4 dalies formuluotės nėra aišku, kas šio įstatymo tikslais laikoma „pavėluotu skolininko įsipareigojimų vykdymu“, t. y. ar kalbama apie naują susitarimą dėl skolos sumokėjimo, sudarytą skolininko ir skolų išieškojimo įmonės, skolų išieškojimo ne teismo tvarka procedūros metu, ar apie pavėluotą įsipareigojimų, kylančių iš sutarties, iš kurios kilo reikalavimas grąžinti skolą, vykdymą. Antruoju atveju nustačius tokią taisyklę būtų įsiterpiama į jau susiklosčiusius sutartinius santykius ar kituose įstatymuose nustatytą reguliavimą, keičiant esamus teisinius santykius, o tokiu reguliavimu būtų paneigiami teisinės valstybės, teisėtų lūkesčių ir teisinio tikrumo bei sutarčių laisvės principai. Be to, neaišku, kodėl toks reguliavimas būtų taikomas tik tais atvejais, jei skolai administruoti ar išieškoti ne teismo tvarka būtų pasitelktas trečiasis asmuo (skolų išieškojimo įmonė) ar reikalavimo teisė į skolą būtų parduota trečiajam asmeniui (skolų išieškojimo įmonei), o pačiam kreditoriui administruojant ir (ar) išieškant skolą tokia nuostata negalėtų.

8. Dėl asmens duomenų tvarkymo nuostatų.

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – BDAR) 5 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtinta, kad asmens duomenys turi būti renkami nustatytais, *aiškiai apibrėžtais bei teisėtais tikslais* ir toliau netvarkomi su tais tikslais nesuderinamu būdu (tikslų apribojimo principas), 5 straipsnio 1 dalies c punkte – asmens duomenys turi būti adekvatūs, tinkami ir tik tokie, *kurių reikia siekiant tikslų, dėl kurių jie tvarkomi* (duomenų kiekio mažinimo principas), o 5 straipsnio 1 dalies e punkte – asmens duomenys tvarkomi ne ilgiau, nei tai yra būtina tais tikslais, kuriais asmens duomenys yra laikomi (duomenų saugojimo trukmės apribojimo principas). Pabrėžtina, kad tuo atveju, jei nurodytas reguliavimas apima naudojimąsi sukauptais asmens duomenimis arba susijusios informacijos gavimą, vadovaujantis BDAR 5 straipsniu, įstatyme turėtų būti įtvirtintas asmens duomenų tvarkymo tikslas (tikslai), asmens duomenų tvarkymo apimtis ir proporcingas asmens duomenų saugojimo laikas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 13 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punktus, 21 straipsnio a dalies 2 punktą.

Įstatymo projekto 21 ir 23 straipsniuose nėra nurodyta, kokie konkrečiai duomenys būtų tvarkomi, todėl siūlytina tikslinti Įstatymo projekto 21 straipsnio a dalies 1 punkto dalį ir 23 straipsnio a dalies 4 punkto dalį – sukonkretinti asmens duomenų, teiktinų skolų išieškojimo įmonei ar priežiūros institucijai iš institucijų ir registru, apimtį ir pateikti baigtinį institucijų ir registru sąrašą.

Įstatymo projekto 21 straipsnio a dalies 2 punktu nustatoma skolų išieškojimo įmonės teisė „saugoti skolininko asmens duomenis 10 (dešimt) metų po skolos padengimo remiantis *būtino tvarkymo ir teisėto intereso pagrindu*“, nors BDAR 6 straipsnyje, kuris taikytinas šiuo konkrečiu atveju, tokios asmens duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygos kaip „būtinas tvarkymas“ nėra. Siūlytina Įstatymo projekto 21 straipsnio a dalies 2 punkte išbraukti žodžius „remiantis būtino tvarkymo ir teisėto intereso pagrindu“.

Įstatymo projekto 19 straipsnio 2 dalies 9 punktu susiaurinama BDAR 13, 14 straipsniuose nustatytos informacijos, kuri turi būti pateikiama duomenų subjektui, kiek tai susiję su jo asmens duomenų tvarkymu konkrečiam duomenų valdytojui (duomenų tvarkytojui) vykdant veiklą, apimtis. Siūlytina Įstatymo projekte nurodyti ir kitą BDAR 13 ir 14 straipsniuose nurodytą duomenų subjektui teiktiną informaciją.

9. Dėl skolos išieškojimo įmonės vadovui taikomų reikalavimų.

Įstatymo projekto 5 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad skolų išieškojimo įmonės vadovu arba kartu veikiančiu asmeniu negali būti asmuo, pripažintas kaltu padaręs baudžiamąjį nusižengimą, sunkų, labai sunkų nusikaltimą arba nusikaltimą, susijusį su pinigų plovimu ar teroristų finansavimu.

Pažymime, kad poveikio priemonės už Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimus yra numatytos minėto įstatymo 36 straipsnyje ir jos gali būti taikomos šiame įstatyme numatytiems specialiems subjektams. Taip pat atsakomybė už pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimą yra numatyta Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 198 straipsnyje. Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatyme nurodytų priemonių įgyvendinimo tvarkos pažeidimai nėra kvalifikuojami kaip baudžiamieji nusižengimai ar nusikaltimai, nėra taikomas teistumo institutas. Todėl siūlome tikslinti Įstatymo projekto 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą – išbraukti iš jo žodžius „pripažintas kaltu padaręs baudžiamąjį nusižengimą, sunkų, labai sunkų nusikaltimą arba nusikaltimą, susijusį su pinigų plovimu ar teroristų finansavimu“ arba nurodyti Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 198 straipsnį ir (ar) kitus konkrečius Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso straipsnius (pavyzdžiui, kaip tai nustatyta Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 25 straipsnio 3 dalyje).

Atkreipiame dėmesį, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 97 straipsnio 1 dalimi, turinčiais teistumą laikomi tik už nusikaltimo padarymą nuteisti asmenys ir ši nuostata netaikoma asmenims, padariusiems baudžiamąjį nusižengimą. Siūlome tikslinti Įstatymo projekto 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktus ir nuostatą dėl baudžiamojo nusižengimo padarymo nesieti su teistumo išnykimu.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 97 straipsnio 7 dalimi, teismas nuteistojo prašymu gali teistumą panaikinti, todėl siūlome Įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktų formuluotes dėl teistumo išnykimo tikslinti ir išdėstyti taip: „jeigu jo teistumas nėra išnykęs ar panaikintas“.

Įstatymo projekto 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodomos nuostatos, susijusios su juridinio asmens teistumu. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 97 straipsnio nuostatos netaikomos juridiniams asmenims, todėl siūlome minėtas nuostatas tikslinti.

10. Dėl priežiūros institucijos ir jos veiklai reikalingų finansinių išteklių skyrimo.

Įstatymo projekto 2 straipsnyje siūloma nustatyti, kad priežiūros institucija – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija (dabar – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija), kuri įstatymo nustatyta tvarka išduoda skolų išieškojimo veiklos licenciją ir vykdo skolų išieškojimo įmonių veiklos priežiūros funkcijas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ministerija steigama valstybės politikai formuoti, taip pat jos įgyvendinimui ministrui pavestose valdymo srityse organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti, valstybės politikos įgyvendinimo funkcijos ministerijai gali būti pavestos tik įstatymų nustatytais atvejais ir nustatytam terminui. Be to, Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 495 „Dėl Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių ir Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Gairės), skirtose viešojo sektoriaus įstaigų valdymui tobulinti ir jų kompetencijai išgryninti, rekomenduojama atsisakyti ministerijoms nebūdingų, su valstybės politikos formavimu nesusijusių funkcijų, jas perduoti ministrui pavestose valdymo srityse veikiančioms Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigoms arba įstaigoms prie ministerijos, arba kitoms ministerijai pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms. Atsižvelgiant į tai, ministerija negali vykdyti ūkio subjektų priežiūros funkcijų ir būti priežiūros institucija, todėl siūlytina Įstatymo projekte nurodyti, kad priežiūros institucija yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija.

Atkreiptinas dėmesys, kad Gairių 59 punkte išreikšta Lietuvos Respublikos Vyriausybės pozicija siekti apriboti viešojo administravimo įgaliojimų suteikimą asociacijoms. Asociacijos paprastai koordinuoja savo narių veiklą, nustato profesinės veiklos etikos taisykles ir prižiūri, kaip jų laikomasi, organizuoja savo narių kvalifikacijos kėlimą. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nėra pateikta pagrindimo, kodėl siūloma steigti naują juridinį asmenį (asociaciją), kuriam būtų pavestos ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijos. Atsižvelgdami į tai, siūlome atsisakyti Įstatymo projekto nuostatų dėl ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijų suteikimo Lietuvos kreditų valdymo įmonių rūmams (toliau – Rūmai).

Taip pat pažymime, kad pagal Įstatymo projekto penktojo skirsnio nuostatas numatoma suteikti tas pačias priežiūros funkcijas ir priežiūros institucijai, ir Rūmų valdybai (pavyzdžiui, atlikti veiklos patikrinimus, taikyti poveikio priemones). Šios funkcijos nėra aiškiai atskirtos. Toks funkcijų dubliavimas būtų teisiškai ydingas, ūkio subjektams tektų didelė priežiūros našta, valstybė neracionaliai ir neefektyviai naudotų finansinius ir žmogiškuosius išteklius.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje konstatavo, kad „teisės norma, kuria valstybė prisiima atitinkamą įsipareigojimą, <...> turi būti paremta materialiniais ir finansiniais ištekliais“ (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas ir kt.). Atsižvelgiant į tai, priežiūros institucijos naujoms funkcijoms atlikti turi būti suplanuoti ir paskirti atitinkami ištekliai. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte tokios informacijos nėra. Pažymėtina, kad reikiami finansiniai ištekliai turi būti numatyti valstybės biudžete, todėl Įstatymo projekto įsigaliojimas turėtų būti atidėtas. Be to, nustatant Įstatymo projekto įsigaliojimo datą taip pat turėtų būti vadovaujamasi Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalies nuostatomis.

11. Dėl priežiūros veiklos reguliavimo.

Įstatymo projekto penktajame skirsnyje nurodoma, kad Rūmai ir priežiūros institucija prižiūri, ar skolų išieškojimo įmonės tinkamai laikosi šiame įstatyme ir jo pagrindu priimtuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, inicijuoja šio įstatymo ir jo pagrindu priimtų teisės aktų pažeidimų nagrinėjimą, atlieka asmenų veiklos patikrinimus, bendradarbiauja su atitinkamomis valstybių narių ir užsienio valstybių institucijomis, atlieka kitas šiame įstatyme ir Lietuvos kreditų valdymo įmonių įstatuose nustatytas funkcijas. Remiantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36¹ straipsnio 2 dalimi, ūkio subjektų priežiūra apima ne tik subjekto veiklos patikrinimus, poveikio priemonių ūkio subjektams taikymą įstatymų ir jų pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatyta tvarka, bet ir ūkio subjektų konsultavimą priežiūrą atliekančio subjekto kompetencijos klausimais ir kitų prevencinių veiksmų, skirtų užkirsti kelią galimiems teisės aktų pažeidimams, atlikimą, teisės aktų nustatyta tvarka gautos informacijos apie ūkio subjektų veiklą vertinimą. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Įstatymo projekto 23 straipsnio 1 dalį papildyti nuostatomis, užtikrinančiomis veiksmingą Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36¹ straipsnio 2 dalies nuostatų įgyvendinimą.

Įstatymo projekto 23 straipsnio a dalies 3 punkte nurodyta, kad Rūmų valdyba ir priežiūros institucija atlieka *asmenų* veiklos patikrinimus, jeigu pagrįstai įtaria, kad jie pažeidžia šį įstatymą, jo pagrindu priimtus teisės aktus, profesinės etikos reikalavimus ir (arba) etikos kodeksą. Siūlome tikslinti Įstatymo projekto 23 straipsnio a dalies 3 punktą ir konkrečiai nurodyti asmenis, kurių veiklos patikrinimai yra aptariami.

12. Dėl atsakomybės už pažeidimus taikymo.

Įstatymo projekto 29 straipsnio a dalyje nurodomos skolų išieškojimo įmonėms skiriamos nuobaudos. Siūlome tikslinti šį Įstatymo projekto straipsnį, atsižvelgiant į tai, kad, pavyzdžiui, 29 straipsnio a dalies 5 punkte nurodytos teisinės pasekmės (netaikyti poveikio priemonių, kai nenustatomas pažeidimas) nelaikytinos nuobauda.

Įstatymo projekte siūloma nustatyti iki 10 kartų didesnę baudą dėl pakartotinio pažeidimo padarymo. Iki 10 kartų didesnė bauda dėl pakartotinio pažeidimo padarymo laikytina neproporcinga. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai suponuoja ir tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos teisės pažeidimui, turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti; tarp siekiamo tikslo nubausti teisės pažeidėjus ir užtikrinti teisės pažeidimų prevenciją ir pasirinktų priemonių šiam tikslui pasiekti turi būti teisinga pusiausvyra (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. rugsėjo 17 d. nutarimas).

Įstatymo projekto 30 straipsnio 2 dalies antruoju sakiniu siūloma nustatyti, kad „tais atvejais, kai *sunku ar neįmanoma* nustatyti juridinio asmens praėjusių metų bendrųjų metinių veiklos pajamų, garbės teismas turi teisę skirti juridiniam asmeniui baudą nuo 3 000 eurų iki 7 000 eurų“. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad sąvoka „sunku nustatyti“ yra neapibrėžta, todėl siūlytume tikslinti minėtas Įstatymo projekto nuostatas.

13. Dėl įstatymo struktūros.

Siūlome tikslinti Įstatymo projektą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 13 straipsnio 2 dalies ir Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, 35.4 ir 35.5 papunkčių reikalavimais.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Ekonomikos ir inovacijų ministras

Virginijus Sinkevičius

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Strateginio planavimo ir veiklos organizavimo
departamento Asmenų aptarnavimo ir
dokumentų valdymo skyriaus redaktorė

Roma Sabaliauskaitė

2019-04-11

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos
Teisės departamento
direktorė

2019-04-11 Rūta Jovaišienė